

Công nghiệp hỗ trợ

Cầu chưa ổn, cung khó phát triển

Theo nhận định của một số chuyên gia, để phát triển công nghiệp hỗ trợ cần phải đáp ứng 4 yêu cầu quan trọng là: nguồn nhân lực, tài chính, công nghệ và đầu ra cho sản phẩm. Trong tiến trình công nghiệp hóa không thể thiếu công nghiệp hỗ trợ, bởi đó là nền tảng thúc đẩy công nghiệp sản xuất, nhưng thực tế hiện nay, ngành công nghiệp phụ trợ phát triển rất mạnh mẽ. Các chính sách hỗ trợ doanh nghiệp (DN) phát triển công nghiệp hỗ trợ vẫn chưa “chạm” tới DN. Tại TP Cần Thơ, ngành công nghiệp hỗ trợ vẫn ở vạch xuất phát.

Cầu chưa ổn định

Công nghiệp phụ trợ cho ngành may mặc đang rất thiếu (ảnh: may hàng xuất khẩu tại Công ty Cổ phần May Meko, KCN Trà Nóc, TP Cần Thơ).

Nghị quyết 45 của Bộ Chính trị về “xây dựng và phát triển TP Cần Thơ thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước” đã đề ra mục tiêu phấn đấu đưa Cần Thơ cơ bản trở thành thành phố công nghiệp trước năm 2020. So với thời điểm mới chia tách tỉnh (năm 2004) thì ngành công nghiệp Cần Thơ có bước tiến vượt bậc về quy mô, sản lượng, giá trị; song phải nhìn nhận thực tế, ngành công nghiệp thành phố vẫn chủ lực là công nghiệp chế biến, giá trị gia tăng ngành chưa cao, thiếu ngành công nghiệp hàm lượng công nghệ cao, tinh. Hiện tại, DN hoạt động trong ngành công nghiệp của thành phố đa phần

có quy mô nhỏ, năng lực tài chính hạn chế, công nghệ lạc hậu.

Ông Dương Nghĩa Hiệp, Phó Giám đốc Sở Công thương TP Cần Thơ, cho biết: “Thời gian qua, DN công nghiệp trên địa bàn thành phố phát triển dựa trên thế mạnh về sản phẩm nông sản của vùng, công nghệ của DN còn lạc hậu, chế biến thô, sử dụng nhiều lao động... nên sức cạnh tranh của sản phẩm trên thị trường còn hạn chế. Thêm vào đó, sự phát triển quá nóng của ngành công nghiệp chế biến cá tra, kiện tụng bán phá giá kéo dài cũng ảnh hưởng lớn đến sự phát triển của các DN trong ngành”. ĐBSCL là vùng sản xuất nông nghiệp lớn nhất cả nước, nên đa phần ngành nghề, lĩnh vực hoạt động của các DN trong vùng đều gắn với nguồn nguyên liệu lúa, cá, tôm, cây ăn trái... Công nghiệp chế biến vẫn là trục xương sống của ngành công nghiệp TP Cần Thơ và vùng ĐBSCL. Các ngành công nghiệp điện tử, da giày, may mặc... chủ yếu là DN làm hàng gia công do công nghiệp phụ trợ cho những ngành này chưa phát triển. Theo ông Hiệp, ngành công nghiệp hỗ trợ tại thành phố vẫn còn ở vạch xuất phát, do nhiều nguyên nhân; trong đó nguyên nhân chính là thị trường đầu ra của sản phẩm phụ trợ thiếu, chất lượng nguồn nhân lực chưa đáp ứng yêu cầu của DN ngành này,... Hiện tại chủ yếu DN trên địa bàn thành phố làm hàng gia công, chế biến thô nên cũng khó mời gọi DN đầu tư công nghiệp

phụ trợ. Để mời gọi DN đầu tư ngành công nghiệp hỗ trợ thì cầu phải ổn định lâu dài, cung mới phát triển theo.

Một số ý kiến cho rằng, DN đầu tư phát triển sản phẩm phụ trợ bao giờ cũng đặt vấn đề đầu ra của sản phẩm, chất lượng nguồn nhân lực, môi trường đầu tư, kinh doanh tại địa phương... Nếu giá thành sản phẩm cao hơn giá nhập khẩu và cầu nội địa không phát triển thì dự án mời gọi đầu tư có ưu đãi hấp dẫn, DN cũng không đầu tư. Các ngành công nghiệp điện, điện tử, cơ khí chế tạo, dệt may, da giày, ô tô... đều cần sản phẩm công nghiệp hỗ trợ, nhưng đa phần DN phải nhập linh kiện, phụ kiện, nguyên phụ liệu từ các DN nước ngoài, hoặc mua hàng của các DN nước ngoài tại Việt Nam. Còn DN nội địa làm sản phẩm phụ trợ không nhiều, sản phẩm chỉ đáp ứng được một phần nhỏ yêu cầu của các lĩnh vực trên.

Ông Trần Chí Gia, Chủ tịch HĐQT, Giám đốc Công ty Cổ phần May Meko (KCN Trà Nóc, TP Cần Thơ), cho biết: “Là DN hoạt động trong ngành may mặc. Năm 2005, đơn vị được cổ phần hóa và từ đó đến đầu năm 2014, công ty lãi 75 tỉ đồng, tất cả số tiền này được đầu tư vào nhà xưởng, máy móc tự động, hiện đại. Chỉ tính từ đầu năm 2014 đến nay, công ty đã bỏ ra hơn 3 tỉ đồng mua máy cắt rập tự động, máy cắt viên, máy cắt xén, máy làm khuy... mục tiêu chính là để tăng hiệu suất làm việc, tinh gọn lao động để gia tăng lợi nhuận cho công ty”. Theo ông Gia, ngành may mặc Cần Thơ thời gian qua chỉ làm gia công và rất khó phát triển, mở rộng nhà xưởng do công nghiệp phụ trợ không phát triển, tất cả nguyên phụ liệu chính đều nhập khẩu, phụ liệu mua trong nước chủ yếu là chỉ, rập, thùng các-ton để đựng sản phẩm... Một nguyên nhân khác là DN nội lực yếu, không nhiều DN may mặc làm hàng FOB nên ngành công nghiệp phụ trợ khó mà phát triển.

Chính sách hỗ trợ phải “chạm” tới DN

Nhiều ý kiến cho rằng, thời gian qua, các chính sách vĩ mô để phát triển công nghiệp hỗ trợ vẫn chưa chạm vào DN, lộ trình cũng như hướng đi chưa bài bản. Sau hơn 7 năm gia nhập WTO, Việt Nam đã ký kết 8 Hiệp định thương mại tự do (FTA) song phương và đa phương (gồm: FTA ASEAN, ASEAN- Trung Quốc, ASEAN- Hàn Quốc, ASEAN- Nhật Bản, ASEAN- Úc- New Zealand, ASEAN- Ấn Độ, Việt Nam- Nhật Bản, Việt Nam - Chi Lê). Theo thống kê của Bộ Tài chính, đến đầu năm 2014, Việt Nam đã thực hiện đủ nghĩa vụ ban hành các biểu thuế ưu đãi thuế nhập khẩu đối với 8 FTA đã ký kết. Trong đó, Hiệp định ASEAN - Ấn Độ thực hiện được 3 năm và lâu nhất là Hiệp định ASEAN đã thực hiện được 14 năm... Trong đó, mức độ cam kết của Việt Nam trong FTA ASEAN cao nhất với tỷ lệ cam kết đến năm 2015, khoảng 93% số dòng thuế có mức thuế suất 0% và 7% dòng thuế còn lại sẽ có mức thuế suất 0% vào thời điểm ngày 1-1-2018, ngoại trừ một số ít mặt hàng nông sản, một số mặt hàng trong nhóm ô tô và xăng dầu... Năm 2018 là thời điểm thách thức với các DN trong nước, khi mà thuế nhập khẩu trong FTA ASEAN, Trung Quốc, Hàn Quốc đã cắt giảm phần lớn xuống 0%. Cùng với đó, Việt Nam vẫn đang đàm phán các FTA mới như TPP (Hiệp định Đối tác Xuyên Thái Bình Dương), EU và FTA với Liên minh Hải quan. Việc kết thúc và đi đến ký kết FTA mới sẽ phát sinh các nghĩa vụ thực hiện cam kết về cắt giảm và xóa bỏ thuế quan ở giai đoạn sau năm 2015. Với lộ trình cắt giảm thuế này, áp lực sẽ đè nặng lên các DN nội vốn yếu thế về tài chính, quản trị, chưa xây dựng được thương hiệu. Việc cắt giảm thuế trong WTO được thực hiện theo lộ trình 12 năm (từ ngày 11-1-2007 đến ngày 11-1-2019), theo đó thuế suất tính theo giá trị trung bình tại thời điểm gia nhập WTO là 17,5% và phải giảm

xuống còn 11,4% vào năm 2019. Với các cam kết FTA mà Việt Nam đang thực hiện sẽ là thách thức lớn cho DN nội trong cuộc chiến tồn tại trên sân nhà.

Mặc dù nhiều thách thức, song nhiều chuyên gia kinh tế cho rằng, DN nội vẫn có nhiều cơ hội nếu tận dụng được các ưu đãi trong FTA. Nhất là khi TPP dự kiến sẽ kết thúc vòng đàm phán và ký kết hiệp định giữa 12 nước thành viên vào quý III/2015. Theo nhận định của một số chuyên gia, tham gia TPP sẽ tạo ra cơ hội lớn nhưng thách thức cũng không kém khi ngành công nghiệp phụ trợ của Việt Nam chưa phát triển. Do vậy, để tận dụng các ưu thế mà TPP mang lại cần cuộc cách mạng về công nghiệp phụ trợ và các chính sách hỗ trợ cho DN phát triển công nghiệp phụ trợ phải thực sự “chạm” tới DN. Thủ tướng đã có Quyết định số 12/2011/QĐ-TTg ngày 24-2-2011 về chính sách phát triển một số ngành công nghiệp phụ trợ nhưng triển khai chậm và vướng rất nhiều thủ tục. Cần phải có quy hoạch cụ thể và đưa ra lộ trình thực hiện, nhất là chính sách về vốn, phải giúp DN tiếp cận dễ dàng; có chính sách khuyến khích DN đổi mới công nghệ, nâng cao năng lực quản trị.

Ông Trần Chí Gia, Chủ tịch HĐQT, Giám đốc Công ty Cổ phần May Meko cho biết từ năm 2014, công ty sẽ tích lũy để làm hàng FOB đón cơ hội từ TPP. Song, phải xem xét đến sự phát triển của ngành công nghiệp phụ trợ may mặc và giá gia công. Nếu làm hàng FOB giá trị lợi nhuận không cao, DN sẽ tiếp tục làm gia công. Theo ông Dương Nghĩa Hiệp, Phó Giám đốc Sở Công Thương TP Cần Thơ, để tăng giá trị gia tăng ngành công nghiệp, cần phải mạnh dạn đổi mới phương thức mời gọi đầu tư, mời gọi các nhà đầu tư chiến lược, có trọng tâm, trọng điểm. Trong điều kiện Cần Thơ không còn nhiều quỹ đất cho phát triển công nghiệp, nên chất lượng môi trường khi phát triển công nghiệp là ưu tiên hàng đầu. Do đó, ngành công thương sẽ tham mưu cho thành phố định hướng thu hút các ngành nghề, thu hút dự án công nghệ cao. Dự án Vườn ươm công nghệ công nghiệp Việt Nam- Hàn Quốc là đòn bẩy để thu hút ngành công nghiệp phụ trợ cho thành phố, thúc đẩy kinh tế thành phố và vùng ĐBSCL phát triển.

Việt Nam đang trong tiến trình công nghiệp hóa, phấn đấu trở thành nước công nghiệp trước năm 2020. Để thúc đẩy tiến trình công nghiệp hóa, thì công nghiệp phụ trợ phải đi trước một bước.

Bài, ảnh: GIA BẢO